

75 ÉVES JUBILEUM

A Debreceni Filharmonikus Zenekar története az 1920-as években kezdődött. 1922 végén P. Nagy Zoltánnak, a helyi zeneiskola igazgatójának Balázs Károly üzletember segítségével sikerült egy fejlődőképes együttes alapjait leraknia. Törekvésében főként a széles körű zenélési kedvre és igényre, a városunkban működő kamaragyüttesek lelkes tagjaira, valamint az Egyetértés Zenekarra és a MÁV-ra támaszkodhatott.

A zenekar 1923. május 23-án mutatkozott be a közönség előtt. Az első korszakban az ötven fős zenekar legnagyobb vállalkozása Haydn Esz-dúr szimfóniájának nagyszerű előadása volt. A debreceni vasutasok filharmonikus zenekarában és a MÁV Egyetértés Zenekarában a helyi értelmiség képviselői, a tanítók, tanárok, orvosok és ügyvédek voltak túlnyomó többségben a vonósok, míg a fúvósok zömmel a MÁV kétkezi dolgozói, a jegykezelők, fékezők és kocsivizsgálók közül kerültek ki. Az új együttes első karmestere Erlich József volt. Őt Sztára Sándor, Szűcs Gergely, majd a zenekar egyetlen női karmestere, Rubinstein Erna követte. 1926 őszétől Ábrányi Emil nyolc éven át vezette a zenekart, akinek irányításával már országos visszhangot ki-

váltó előadásokra volt képes az együttes. A vezetése alatt megtett út nagyságát és jelentőségét az a tény is jelzi, hogy karmesteri működésének utolsó évében, 1934-ben a zenekar sikeres olaszországi hangversenykörúton vett részt.

A közvetlenül a II. világháborút követő időszakból Tözsér József és Szabó Béla nevét kell megemlíteni. Ők

kettlen hatalmas lelkesedéssel, fáradhatatlanul intézték a zenekar ügyeit, szervezték a koncerteket. Támogatás hiányában a tagság vállára nehezedett minden: a hangszerek javítása, a kották másolása stb. Ekkortájt az együttes a „MÁV Forgalmi Szakszervezet Szimfonikus Zenekara” néven lépett pódiumra. Több évi kemény munka eredményeképpen a zenekar újra átvette a vezető szerepet a város zenei életében. Karmestere, Pongrácz Zoltán az 1947-ben rendezett két oratóriumhangverseny után elismert és népszerű ember lett Debrecen zenei köreiből. Nagy tudásával, kiváló zenei képességeivel ő volt hivatva arra, hogy a Tözsér József irányította MÁV zenekart korábbi eredményeinek biztos alapjairól sikeresen vezesse tovább.

Az 1948. december 19-én tartott 25 éves jubileumi hangversenyt követően 1949-től Csenki Imre vezette a zenekart. 1950 elején megérkezett az első jelentős segítség kitünő, új hangszerek formájában. További sikeres hangversenyek után 1952 január 1-jén került sor a zenekar önállósodására, amely nemcsak Debrecen, hanem az ország kulturális életének is jelentős eseménye volt. Az állandó zenekar létrejötte alapozta meg a Csokonai Színház operatársulatának kialakulását is. A 72 tagú együttes összetételének bázisát a városban élő muzsikusok jelentették, de sokan jöttek a zenekarba más vidéki városokból sőt Budapestről is. Az önállóvá vált zenekar fejlődése az első két évben nagyon dinamikus és eredményes volt. Rubányi Vilmos karmester és Berg Ottó másodkarmester irányításával a zenekar Debrecen legjelentősebb művészeti együttesévé vált. Rubányi Vilmos főállása már a filharmonikusoknál volt. A 72 tagúvá bővült zenekar összekovácsolása, fegyelmezett művészeti együttesé nevelése nem kis munkát jelentett a vezető karmesternek.

Rubányi elévülhetetlen érdeme, hogy néhány hónap alatt sikerült összeszokott, kiváló, sokféle feladat megoldására alkalmas zenekart teremtenie az amatőr muzsikusokból. Az 1954-t követő két-három év nehézségei után egy újabb fellendülés eredményeképpen az 1960-as évek elején a zenekar az ország szinte minden pódiumán fellépett már. 1962 augusztusában pedig a franciaországi Tours városában sor kerülhetett az első külföldi szereplésre is. A következő külföldi fellépés helyszíne az olaszországi Párma volt. Az 1960-as évek közepének bel- és külföldi sikerei, zenészeink egyre javuló fizetése és a létszám emelkedésének lehetősége sok fiatalat vonzott a Filharmonikus Zenekarba. Az 1970-71-es évadban nyugállományba vonult Rubányi Vilmos, posztján Szabó László kezdte el két évtizedes munkásságát. A zenekar 1973 tavaszán ünnepelte fennállásának félszázados jubileumát.

Az 1923-as megalakulástól napjainkig terjedő időszakból három évtized a z öntevékeny működésnek, több mint négy évtized pedig a hivatásos munkának a jegyében telt el. Zenekarunk rangot vívott ki magának a magyar zenekultúra területén. Ennek elismeréseként 1978-ban a szegedi Operafesztiválon a „Legjobb zenekari munkáért” kitüntetést nyerte el, 1989-ben a Pro Urbe Debrecen, 1991-ben pedig Bartók Béla – Pásztori Ditta művészeti díjat kapott. 1990 február 1-jétől

Debrecen városa, majd Debrecen Megyei Jogú Város Közgyűlése mint felügyeleti szerv átvette a MÁV-tól a zenekart. Azóta az együttes új neve Debreceni Filharmonikus Zenekar. A debreceni önkormányzat fontosnak tartja a kulturális értékek megőrzését. Támogatása biztos hátteret, komoly anyagi segítséget jelent a zenekar számára.

1994 óta a zenekar igazgatója Kovács János, vezető karmestere Kollár Imre.

Az együttes első önálló szponzorának, az IBM Magyarországnak a támogatásával készült el a zenekar első CD lemeze Kollár Imre vezető karmester vezényletével. A második CD lemez az idén, 1998-ban jelent meg. A Debreceni Filharmonikus Zenekar más szponzorai, támogatói a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a MATÁV, a MALÉV Kelet-Magyarországi Területi Igazgatósága, a K & P Concert Management, a Cívis Hotel Kálvin, a Cornett Bt. és az Agrárgazdaság Kft.

Harminc éve az első pultnál

Szelezsán István, a Szegedi Szimfonikus Zenekar titkára beszélget Király Istvánnal, a zenekar szólamvezető elsőkürtösével abból az alkalomból, hogy harminc éve tölti be ezt a posztot.

Sz. I.: Kedves Pista! Hadd kezdjem a szokványos kérdéssel: hogyan kezdődött pályád?

K. I. Zenekari pályafutásomat Győrött kezdtem a Filharmonikus Zenekarnál 1961-ben. Szegedre 1965. április 1-jével kerültem Vaszy Viktor, a Szegedi Nemzeti Színház igazgatója hívására. A győri zenekarban első kürtös voltam, de Szegedre, a Nemzeti Színház zenekarába akkor második kürtös kellett. Elvállaltam ezt a pozíciót, hisz itt szép feladatok vártak rám! Szeged zenei híre, a szabadtéri, Vaszy személyisége vonzott. Majd 1968. január 1-től, az akkori elsőkürtös (Kovács János) betegsége miatt engem bízott meg Vaszy az elsőkürtösi teendők ellátásával. 1969. augusztus 1-től a Szegedi Nemzeti Színház Zenekarából önállósult Szegedi Szimfonikus Zenekarnál is szólamvezető első kürtösnek nevezett ki és azóta is ezt a pozíciót töltöm bel.

Vaszy keze alatt gyorsan gyarapodott operai és hangverseny-repertoárom. Két év alatt harminc (!) operát játszottam. Harminc különböző opera, plusz a hangversenyek. Ezeket az adatokat mind igazolni tudom, mert kezdetől vezetem az operaelőadásokat és a hangversenyeket.

A virágzó operakultúra és hangversenyélet csodálatos iskolának bizonyult. Nagyszerű vendégművészekkel volt szerencsém együtt játszani. Hazai

kiválóságainkon (Simándy József, Moldován Stefánia, Komlóssy Erzsébet, Melis György, Gregor Jóska, Gyimesi Kálmán, Réti Csaba, Karikó Teri stb., stb.) kívül sok külföldi énekessel is játszottam operákat. A hangversenyéletben hasonlóan nagyszerű művészekkel volt szerencsém együttműzskálálni. Kevés itt a hely, hogy felsoroljam a vendégkarmestereket, akikkel szintén nagy élmény volt az együttműzskálás. Azért néhány név, ami az eszembe jut: Libor Pesek, Wolfgang Bothe, Paul Capolongo, Eliahu Inbal, Lamberto Gardelli, Kobajasi Kenicsiro, stb. Nem beszélve a magyarokról: Komor Vilmos, Kórody András, Lehel György, Lukács Miklós, Erdélyi Miklós és így tovább.

Sz. I.: Voltak-e, vannak-e szólista-ambícióid?

K. I.: Még 1965-ben, amint Szegedre kerültem, megalakult a Szegedi Fúvósötös. Román Zoltán, Nagy Imre, Török János, Király István és Szalay György voltak az alapító tagok. Ebben a fúvósötösben való munkálkodás kamarazenelési igényemet maximálisan kielégítette. Szerencsére az akkori Országos Filharmonia viszonylag gyakran foglalkoztatta együttesünket. Ez a kamarázás természetesen nagyon jótékony hatással volt a zenekari játékra is! A

kamarázásnál elengedhetetlen egymásra figyelés, alkalmazkodás, megtette jótékony hatását a zenekari muzsikálásban is. A 70-es évek vége felé néhány szólista feladattal is megbízott a Filharmonia. Így volt szerencsém többek közt eljátszani Réti Csabával, a Szegedi Szimfonikus Zenekar Kamarazenekarával Szalatsy István vezényletével Britten: Szerenád tenorhangra, kürtre és vonószekarra című művét. Szólista produkcióim között ezt tartom a csúcsnak. Egyébként úgy ítélt meg, hogy nem vagyok igazán alkalmas szólistának. Ilyenfajta ambícióimat a fúvósötösrel való szereplés kielégítette. Két kollegánk – szerintem korai – halála, mások külföldre távozása sajnálatos módon megszüntette a fúvósötös létét. Örömmel látom azonban, hogy ifjú kollégáink létrehoztak egy ilyen együttest és lelkesen dolgoznak együtt. Úgy látszik föltámad Szegeden a fúvósötös! A Szegedi Fúvósötös megszűntével azért nem maradtam teljesen kamarazenelés nélkül, hiszen röviddel a Szegedi Szimfonikus Zenekar megalakulása, önállósodása után megalapítottam a Szegedi Kürtkvartettet. Ezt az együttest már közel sem foglalkoztatta a Filharmonia annyit, mint a fúvósötöst, viszont létezik még a mai napig is és működik is! Immáron hagyományrá vált, hogy minden év november elején a Szegedi Felsővárosi Szent Miklós templomban